

Důležité otázky před zahájením práce na přípravě distanční výuky¹

I v případě, že máme obsahovou stránku disciplíny předem důkladně připravenou ve skriptech či máme texty napsané v textovém editoru, měli bychom začít psát kurz zcela od počátku a předem si odpovědět na několik otázek (viz obrázek), které budou ovlivňovat výsledný charakter kurzu.

Co je cílem kurzu?

Z hlediska didaktického jsou možné různé přístupy: buď máte nějaký obsah a už předem víte, jakého cíle chcete prostřednictvím tohoto obsahu dosáhnout, nebo to ještě nevíte na začátku a uvědomíte si to v průběhu psaní kurzu. Nebo znáte předem cíl a hledáte obsah, který vám ho pomůže nejlépe splnit. Ideální je samozřejmě znát požadované výsledky už na začátku.

Kdo je adresátem kurzu?

Velmi důležité je vzít v úvahu potřeby a vlastnosti adresátů kurzu. Budou-li jeho účastníky studenti kombinovaného studia či bude-li kurz určen pro zaměstnance podniku v rámci celoživotního vzdělávání, může se autor on-line kurzu opírat o zkušenosti účastníků z jejich praxe, může těchto zkušeností využívat. Vhodné je v takovém případě formulovat otázky pro diskuzi tak, aby si účastníci kurzu předávali zkušenosti a učili se sami od sebe. Účastníci kurzu se mohou lišit i učebními styly, které při studiu uplatňují.

Kolik studentů bude v kurzu?

Výuka menšího počtu studentů umožňuje autorovi zadávat více problémových úkolů, jež jsou didakticky účinnější, protože nutí studenty tvůrčím způsobem se zamýšlet nad možnými

¹ Zdroj: ROHLÍKOVÁ, L., VEJVODOVÁ, J. *Vyučovací metody na vysoké škole*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2012, 281 s. ISBN: 978-80-247-4152-9 (úryvek z kapitoly 3 – Distanční vzdělávání a e-learning na vysoké škole). E-book ke stažení: <https://www.grada.cz/vyucovaci-metody-na-vysoke-skole-6818/>

řešeními a hledat to, které je v dané situaci nejvýhodnější. Takové úkoly pak opravuje učitel a hodnocení velmi individuálně formulované zasílá jednotlivým studentům. Při hromadné výuce velkého počtu účastníků kurzu autor umožní studentům získat zpětnou vazbu spíše prostřednictvím cvičení a autotestů.

Jaký bude poměr mezi kontaktní výukou a výukou formou on-line kurzu?

Rozsah učební látky v on-line kurzu je závislý mimo jiné na tom, zda má on-line kurz být jedinou formou výuky v disciplíně, či zda budou mít studenti část výuky zajištěnou formou prezenčních setkání (tzv. blended learning).

Jaký bude časový plán kurzu? (délka trvání, počet studijních hodin atd.)

Udržet motivovanost studentů po celou dobu konání kurzu je určitě mnohem náročnější v kurzech, jež trvají několik měsíců, než v kurzu, jenž trvá měsíc či 6 týdnů. Je velmi obtížné předem odhadnout počet hodin, které bude student potřebovat ke studiu, i počet minut, které jsou nezbytné k vypracování jednotlivých studijních aktivit.

Jak předejít studentovu pocitu izolovanosti?

Studium v on-line kurzu umožňuje zařadit týmovou práci, různé kolaborativní formy studijních činností, které mají formativní účinky na studenta. Autor by měl při tvorbě kurzu vzít v úvahu i tento aspekt.

Bude mít kurz tutora?

Kontakt studenta s on-line učitelem, tzv. tutorem, ovlivňuje volbu strukturních prvků, které bude kurz obsahovat. V takovém případě je vhodné zařadit diskuze a úkoly problémového charakteru ve zvýšené míře. Bude-li kurz tutorovaný, je třeba, aby byly velmi pečlivě a důkladně vyplněny pokyny pro tutora.

Jaký je charakter obsahu kurzu? Které multimediální komponenty mohou být v kurzu funkčně využity?

Tematické zaměření kurzu rovněž významně ovlivňuje nejen volbu studijních aktivit, z nichž se on-line kurz bude skládat, ale i zařazení multimediálních prvků. Např. audionahrávky mohou být velmi funkčně využity v jazykové výuce, především ve výuce fonetiky, lze je však uplatnit v kurzech jakéhokoli tematického zaměření; videonahrávky lze funkčně využít zejména v kurzu, jehož cílem je osvojit si praktické dovednosti; grafika se jistě uplatní v kurzech všech disciplín, simulace mohou živěji představit určité procesy v disciplínách, jako je fyzika, biologie, strojní inženýrství atd.

Motivace v on-line kurzu

Vytváříme-li plán kurzu, měli bychom mít na mysli především budoucího studenta, nikoli jen obsah kurzu. Chceme-li studující opravdu motivovat, musíme vzít už při sestavování plánu kurzu v úvahu následující motivační faktory.

Aktivita studenta

Fyzická i duševní aktivita studenta je důležitou součástí učebního procesu. Podstatným rysem on-line kurzů je interaktivita. I při četbě textů studijních článků můžeme účastníky kurzu aktivizovat tím, že některé části textu můžeme skrýt a vyzveme studenty, aby se nejprve nad určitými problémy zamysleli, napsali si odpovědi na otázky, které jim položíme, a teprve pak aby porovnali své řešení s řešením uvedeným ve skrytém textu.

Zábava

Humor a zábava jsou neodmyslitelně spojeny s motivací. Mohou se uplatnit už při multimediálním zpracování kurzu. Lze využít například virtuální animované průvodce kurzem, kteří s přiměřeně uplatněnou dávkou humoru pomáhají studentům při orientaci v kurzu.

Variantnost

Abychom zabránili studentovu pocitu, že on-line kurz je „nuda, nuda, šed', šed'“, neměli bychom zapomínat na to, že důležitým motivačním faktorem je variantnost. Je třeba zařazovat rozmanité činnosti, úkoly, texty i multimediální prvky.

Sociální interakce

Diskuze, týmová práce, kontakt mezi učitelem a studentem i kontakt mezi studenty navzájem jsou také důležitými motivačními prvky. Diskuze kromě potřeb sociálních rozvíjí i potřeby poznávací a výkonové tím, že dochází k propojenosti mezi společným cílem, úkolem, skupinou a jednotlivcem ve vzájemných vztazích a spolupráci.

Volba

Velmi motivačně působí, pokud má student možnost sám si zvolit z širší nabídky rozmanitých aktivit tu, která nejvíce vyhovuje jeho zkušenostem, zaměření či temperamentu.

Zpětná vazba

Stálá pozitivní zpětná vazba, důležité tipy na řešení úkolů, návrhy na zlepšení dovedností, předcházení chybám, povzbuzování, testy a autotesty – to vše přispívá k tomu, aby účastník kurzu neztratil motivaci.

Výzva

Aby on-line kurz byl pro studenty skutečnou výzvou, je třeba zařazovat úkoly založené na tvořivém myšlení.

Uznání

Pokrok ve studiu musí být dosažitelný, úkoly, cvičení, testy i autotesty by měly být přiměřeně náročné pro studenty kurzu. Jen tak lze dosáhnout úspěšných výsledků.

Z uvedených motivačních faktorů vyplývá, že studijní text by neměl být jedinou studijní aktivitou, že je naopak žádoucí přesunout těžiště studia k těm aktivitám, které zajistí motivovanost studenta.

**Nikdy a ničím nepřimějete čtenáře,
aby poznávali svět pomocí nudy.**

Lev Nikolajevič Tolstoj